

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. VI. Aliarum Rerumpublicarum seditiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Cesarissa coniurat in Protosebastum, qui imperium administrabat, populum ad arma concitat, certamen cruentum oritur. Post aperte imperium appetit Andronicus, contra eum classem instruit Protosebastus, sed ab eo omnes principes desecunt, Andronicus habenas imperij rapit, eum affligit Ioannes Commenus. Prima Andronici in Imperatorem insidia in cassum ceciderunt, altera successerunt.

Andronicus ab Isaacio Commeno & Siculorum rege vexatus, inter omnes imperatores tristissimum exitum habuit. Isaacius Angelus bella ciuilia gessit, Siculum, Cyprium, contra Blacchos desciscientes, contra Brianam, a quo Byranti obsessus est, a fratre Alexio captus & excrucatus est. Nec is diurna gaudia perductionis tulit. Seditio Pseudo-Alexij Ciliacis & Isaacij Commeni, Blachorum, Afanis eum examinavit. Alexius Angelus nihil prater seditiones & timores expertus est. Sub Alexio Commeno magna discordia ob Eucharistiam Græcos tenet. Prater hæc Ioannes Commenus Crassus seditionem concitat, alij multi seditiosi insurgunt. Alexius Angelus Isaacij filius Veneris comes venit Constantinopolim oppugnatum, vrbs obsidetur, incendio deformatur, Alexius exulatum abijt. Alexij Ducæ brevis fuit tyrannis, fugit Ducas qui & Murzus dictus est. verum in cineribus vrbs noua oritur inter Lascarem & Theodorum Ducam contentio. Tandem rerum Flandri potiuntur, Theodorus Lascaris tamen Nicæ imperator salutatur, & Constantinopolim reuersurus videbatur, sed socer eius Alexius eum per Turcas impediuit, ne recuperaret gener imperium, quod ipse tenere non potuisset. Alexius tamen collectis copijs Trepezuntinum imperium condidit, cui Cappadociam & Colchidem adiecit, Thessaliam accepit Michael Angelus, hanc postea Michael Palæologus occupauit, neque enim deerant inter ipsa membra lacera seditiones & bella. Palæologus Constantinopolim recuperauit, regnauitque familia Palæologorum Michaelis, duorum Andronicorum, Manuelis, Ioannis, Constantini, idque in magno metu, bellique Turcarum, & mediocri concordia. si tamen vicinorum præsidio muniti fuissent, haud difficulter Turcam sustinuissent.

Ecce tibi quam est difficile hominem regere, quam in se magnarunt. Tota itaque cura principis eo vertenda est, vt seditionem caueat, vnde bella maxima oriuntur. Quis enim tutum se arbitrabitur, cum has carnificinas intuetur?

CAPVT VI.

Aliarum Rerumpublicarum seditiones.

Omnia vrbium antiquales reuolue, inuenies castrata.
S. I. Vix vlla tam Romanis seditionibus mota est ciuitas, quam Louaniensis; omnia enim similia sunt, causa, modi, effectus, quia scilicet eadem hominum vitia, affectusque. Iustus Lipsius eas recitat, l. 2. c. 10. 11. 13. Adnoto, inquit, primos motus fuisse Anno ∞ CCCXL. cum plerique nobilium (ij ad hoc tempus Rempub. solirexerant) in obsidione Tornaci essent, Anglo regi hanc operam gratificantes. Sed dum, inquam abijunt: plebs suum tempus rata, Rempub. inuadit; & cum alia mutat, tum in primis exules quosdam sui corporis, superiore anno legibus pulsos, reducit. Patricij cum redissent, querela, iurgia, arma: & pugnatum atrociter in foro medio, sed vicerunt Patricij, manu clientium subnixi, & longa armorum tractatione superiores: Fuga tamen maior quam cædes fuit, nisi quod in victoria secutum, & abstracti adibus suis atque etiam sa-

cris, qui in eas fugerant, gladio, carcere, exilio pœnas dederunt. Quies deinde per vicennium, sed infida: quippe animis exulceratis, & plebeciorum non occulto fremitu: qui in motum turbasque iterum erupit à principio, vnde non timebatur. Petrus Couterellus Prator erat Anno ∞ CCCLX. qui homo etsi nobilis, & à Patricijs, tamen, prauitate ingenij vel ambitu, iam à prima Prætura (nouennium tenuerat (omnem aniam laceffendi aut lædendi Patres querebat. Oblata est, aut arripuit, anno iam dicto, istam. Ciuis quidam pisces venales in vrbe carro aduehens, cum is in luto hæsisset, equum subito pascuis eductum, subiunxit & carrum extraxit: statimque equum bona fide & illæsum reduxit. Couterellus hominem vt furti reum, in carcerem conijcit. Scabini appellantur, cognoscunt, in fontem pronunciant. & cum Prator non remitteret, iurisdictione ei interdicit, quod contra leges ciuem in vinculis haberet. Prator illico Bruxellam, ad Principem, qui tunc Wenceslaus erat Ioannæ maritus, gente Bohemus, frater Caroli Quarti Imperatoris: quem produnt cæso matris vtero in lucem venisse. Hunc neque pace, neque bello optimum, certe non felicissimum fuisse licet dicere: & Louanienfibus causa nō est cur valde ament. Ad rem, aures iste Pratori credulas præbuit, potentiam Patriciorum calumnianti, & reprimendam à principe bono suo asserenti. Neque fautores talium deesse in aula poterant: inter quos Sconuorstius quidam, vir præpotens, sed animi aut consilij parum rectus. Is palam dicere cornua Patricijs (verba eius sunt) minuenda, qui nimium iam ferocirent. Possit id Principem sine sua opera aut inuidia, plebe effert permissa. Princeps in aperto sententiam non tulit: hoc tamen Couterellus facile vidit, non iniquis auribus animisque se auditum. Itaque alacer domum redit, ad suos refert, & factiosissimo cuique faces subdit. Iam in eo erat vt seditio erumperet: neque nescire Patres poterant, sed remissius agebant, siue mitigare bonitate parantes, siue fatali, vt solet, ignauia. Aderat fortè per hos dies Gerardus Vortselarius, vir & miles nobilis cum selecta equitū alâ: qui operam suam Patribus ultro obtulit, & suasit vt illi dimiserunt. At non incepta sua Couterellus, qui die quodam Senatus habendi, suos conuenire sensum in forum iubet: idque cum armis. Ad sunt & iam turba est, atque ipse concionabundus excitat, & superbiâ Patrum, & dura imperia inculcat. Hos esse qui soli Rempublicam occupent, qui honores, qui pecuniam, sua faciant, qui tot fortissimis viris impetrent vt seruis. An excidissent ante paucos annos, tot innocentes sui corporis, gladio, laqueo, exilio puniti, ob liberiores quasdam voces & facta? Eadem manere ipsos nisi viri sint: sed essent, & quem timerent? In manu, inquit, vestra est, sinem malis facere: audete tantum, multi in paucos, parati in improvidos, læsi in laceffentes; Deus hominesque fauebunt. Ipsum Principem, diuina benignitate, mitem animi habemus, & æquo eo laturum, si quid illi patiantur, vos faciatis. Iniurias vestras in oculis habete, Libertatem in ore, & hæc tessera esto: ite, istam asserite, illas propulsate. Dixerat, & loquente adhuc eo fremitus, clamor, mina, & ad curiam versi manus & voces intentant: Prodirent ciuium oppressores, ærarij prædones, pœnas daturi scelerum, aut iniuriarum. Et iam se quisque hortari, & vim parant. Curia clausa erat, & trepidi Patres, neque ad resistendum pares. cum Couterellus prouolat, & quasi benignitate deditionem suadet, & nihil ultra malis passuros adfirmat. Prudentiam esse, credere huic tempestati. Cedunt & se dedunt. At statim irruit, manus & vincla iniicit, & in Arcem captiui deducuntur.

Tum

Tum armaria & archia Senatus franguntur aut telerant, armamentarium pariter compilant, dilacerant, aut vsui suo quod erat, tollunt. Extant nomina & numerus captorum, paulo minus ducentis: interque eos equites viginti quinque: reliqui in proximas vrbes dilapsi, aut in praedijs villisque suis latebant. Couterellus sedato tumultu, & vt forma aliqua Reipublica esset, nouum Senatum legit, mixtum e plebe & Patricijs; nam & ex illis molles aut ignauos quosdam reperit consilijs suis opportunos, quique communem iniuriam praesenti honore mutarent. Tum ad captiuos submittit, qui periculum a plebe denuntient; ipsos quosdam e plebe, qui turbidis vocibus circum arcem, ad caedem eos deponerent. Ita illi trepidi Couterello supplices fiunt: & denique grandi pecunia; seorsim quisque pacti, dimittuntur in Leucis Wenceslaus erat, dum haec geruntur, casu an consilio longinquus: sed adeunt Itatim exules, & facta docent, & remedium atque vltionem exposcunt. Cum frigore audiuntur, etsi nobilitas pleraque faueret, & e consiliarijs quibus aequi honestique cura aliqua esset. Venit & ipse Couterellus qui auro multos suos fecerat: & res dilata est, dum Princeps redire. Quod factum sequenti anno, & interea imperium Couterellus continuauit. Iam Bruxellam Wenceslaus venerat, atque ibi agminatim nobiles adeunt, orant, vrgent, rem pessimi exempli vindicare, neve seditioni aut licentiae campum aperiret. Instant seorsim & Bruxellenses, ac pro focia vrbe acriter nituntur. Denique perpellunt vt conductis in vnum copiis, Louanium moueret: venitque Bancum. Dum ibi est, statim Couterelliani, quibus aduersus Principem nec vis, nec animus erat, ad eum veniunt, & imperata facturos spondent. Ita Princeps admissus exules reducit, sed in turbatores iram aut vindictam non ostendit. Ipsum Couterellum, caput malorum, Praetura dumtaxat abdicationem, in nouo Senatu Scabinum creat, & eius instituto Senatum ipsum mixtum e Patribus & plebe legit, seminarium deinde turbarum. Amor pacis & concordiae pratexebatur: sed prudentioribus eo facto apparuit, non imprudentem, certe non illibentem principem priora illa administrata. Ita quies vrbi, sed parum certa aut longa, restituta: nam plebs exultare, & illis vt victis insultare, ipse Couterellus dominationem exercere, & augere, donec radio praesentium, & futurorum etiam metu, Patricij plerique sponte vrbe cedunt. Latum id Couterello fuit, & iam libere agere, amotis amulis, seque in sequentem annum consulem, cum Geldolpho Rogga textore designat. Et quia praesidium in auro expertus esse sciebat, vndique illud quare; nec domi tantum, sed apud exteros, fide ciuitatis publica, corrogare, nam sigillum in eius manu erat. Eoque opum & potentiae venit, vt Henrico Dynastae Hooghstratano filiam suam cum grandi dote elocaret, & quantam iste poposcisset. Sed inuidia etiam comitata, & crebrae apud Principem querelae, neque gener aut Sconuortius excusare satis, aut tueri poterant: eoque ventum vt iterum castra ad urbem moueret. Fiunt & iterum eadem, illi Principem admittunt: iste vtramque partem in pacem iuramento adigit, & obsides etiam capit; e Patricijs duodecim, e plebe quadraginta. Couterello consulatus mansit, & in communione honorum nihil mutatum. Tamen ipse, conscientia terrente, & quia alienior iam principem fenserat, sponte, rebus collectis, vna cum aliquot factionis antesignanis, aufugit in agrum Leodicensem. Ibi cum infesta itinera haberet, & mercatores Louanio Germa-

niam petentes, sisteret, aut in vincla daret, pecunia extorquenda: iram Wenceslai serio mouit, qui ipsum ac viginti quinque textorum proscripsit. Nec sic quidem quieuit, sed conatus urbem irumpere, & suam facere, subsidio clam conspiratorum, successum non habuit, & supplicium de illis sumptum. Ita rebus desperatis, ad preces versus, & Hooghstratani, maxime opera, veniam exsilij impetravit, rediitque Louanium Anno ∞ CCCLXIX. vbi vitam ingloriam, & in publica execratione, finivit. Mireris vel ausum talia, tam magno animo, vel desisse tam vili, cap. 11. Iam exialis seditione narranda est, ait, quae nouem annis posterior, ab illo fonte manauit. Wenceslaus, vt dixi, honores cum plebe communicauerat, & sic aliquot annis habuerat: donec bello Iuliacensi infausto, ipse captus, & multa nobilitas caesa, etiam Louanienfium, esset. Hoc igitur bello cum Patricij fidem & animum approbassent, plebs tarda aut refractaria fuisset, nec nisi sexaginta Sagittarios dedisset, Princeps e custodia reuersus Louanium, illis honorem pristinum & Magistratum restituit, tantum, quod duo deinceps Senatores e plebe essent. Plebs aegre tulit, sed tulit sexennium, ad comitia vique Anni ∞ CCCLXXVIII. quibus ipsis, cum ex formula dicta Senatus creatus esset, sed Patres inter se discordes palam agerent, plebs diu occasione intentata, arripuit, & ipso Magdalenae sacro die, regionatim, tres quatuorve textores, tota vrbe discurrentes, clamore, & pelium sonitu, ad arma ad arma, reliquos concitauerunt. Concurrunt & statim capta curia Consules cum Scabinis in vincla dantur: Waltherus Leidanus textor, Praefectus vrbis dictus. Placuit mox, Gandensium exemplo, albos Galeros, siue caputia, insigne factionis assumi: factumque est, & adeo prout in res nouas turbidasque tum ferebantur, vt Patriciorum non pauci denegarint, & idem insigne capiti, animo factionem induerunt. Interea Wenceslaus e Francia redux (eo iuerat) ista edoctus, Louanium venit: ordinemque Senatus, iterum plebi placandae, mutauit, & in dimidiam partem admisit. Mireris inconstantiam: & magis si non temporis solum, sed pecuniae haec data, scribentibus credas: quam e publico aliquam multam sane accepit. Ceterum ciues iure iurando adegit, pacate inter se agere, & vt membra vnius corporis deceret: quod tamen Patriciorum quidam abnuerunt, & patria carere, quam subijci iniurijs aut contumelijs plebis elegerunt. Ita Areschoti, aut Namuri, plerique horum agentes, hanc infestabant, & in agris aut vijs deprehensam abducebant, redimias poscebant. Contra isti, praedijs illorum ignem iniicere, item quos possent capere; & quosdam gladio carnificis subiecere. Denique in ipsa vrbe, qui reliqui Patriciorum essent suspecti agere, aut suspectantes: vti que post caedem Waltheri Leidani, qui inter capita Haleritorum erat. Is forte Bruxellam missus, Reipublicae gratia, noctu a cena reuertens interfectus est, insidijs vt putatur Ioannis Calsterij, & Guilielmi Wilrei, Patriciorum, qui tunc in ea vrbe versabantur. Re perlata, turbatum Louanium, plebs minari & fremere optimates timebat: atque hi, vt infontes incisosque se ostenderent, Legatos ad Ioannam mittere (nam maritus in Gallia etiam aberat) qui peterent inquiri in auctores caedis, & vindicari. Illa tardante, plebs ludibrium rata, aut ex compacto geri arma corripit & in forum venit. vocantur & in curiam Patres: quorum aliqui venere, quidam triste & fennale oimnantes, mutato habitu vrbe profugere. Statim apposta Senatui custodia: & seditionis furiosa

trio animo ad fores prouolant, & adstunt: pars etiam, nemo prohibente ingressa. Ibi audita voces, Cedo nobis illum, & illum statim, statim. Atque ij qui intromissi ad nomen singulos capiebant, & precipites è fenestris (horreo dicere) datos, plebs inferne lanceis spiculisque exceptos laniabat. Periere hac rabie ad septendecim: additusque vnus è plebe, quod is Platuorium, miseris veteris patroni, scamnis abditum, veste contexerat. Hac facta XVI. Kalend. Decemb. & qui Patrum reliqui domi reperti sunt, in custodiam dati. Post factum frigus, & mox poenitentia aut metus subiit. Nam quomodo Principem hæc laturum? qui breui rediturus, poenas de fontibus in fontibusque caperet.

Itaque deprecatores parant Leuvenfes, Tillæ montanos, Dieffhemienfes, Liranos, Bruxellenses, Eburones quoque & Tungros: & citius, ecce, opinione Wenceslaus Bruxellam venit. Arma & machinas ille parabat, ultioni intentus. cum legati à prædictis ciuitatibus adfunt, & veniam suppliciter petunt, expiationem cædis, quam vellet, offerentes. Tandem diu deliberato, præscriptum vt quatuordecim è plebe, præcipui auctores, in Cyprum relegantur; agnatis casorum, certa pecuniæ summa daretur. Mitis transactio, & intra magnitudinem noxæ omnibus visa: tum illud turpe, quod ipsis relegatis pecunia in viaticum quasi legatis à Republ. attribueretur. Itaque non fuit animis placandis. Nam Patriciorum iuuentus fremebat, sanguinem parentum vanalem non habere, nec modica ista pecunia redimendum. Iamque vicinis locis aut arcibus occupatis, bellum in suos ipsi ciues gerebant, & prædas vndique agebant.

Nec cessare etiam plebeij, quin vim & maleficia reponere, vel augere; & denique longius ire, & contra Principem fœdera occulta cum Gandensibus (qui arma in Comitum tunc habebant, & tota poenè Flandria dominabantur) ferire. Denique post mutuas vtriusque cædes, doctus tandem Wenceslaus frustra & temere plebi indultum, arma cepit, urbemque assedit. Illi repugnant, propugnacula erigunt, & auxilia à Gandensibus, à se impares expectant: Sed cum ea fallerent, & ipsi à Ludouico comite ac Francis premerentur: decursum iterum ad preces, quas Arnoldus Hornanus, Leodicensis Antistes, ipse in castra veniens, ad Principem tulit, & veniam certis legibus impetravit. Pauci poena affecti; plures indignatione aut metu, patriam mutant. & præsertim lanifices, qui in Angliam iuerunt. cap. 13 sic habet. Necdum finis, à lanarijs ad lanios imus: atque ex isto etiam corpore fuere, qui Rempubl. turbarent. Paulus Loënkens, ex infima plebe lanius, post eadem Caroli Audacis, & dum de matrimonio Mariæ cum Maximiliano deliberatur, partem se Reipub. fecit, & plebem suam. Rumores dissipat, falso expectari Maximilianum, illudere sic Senatores: & melius tutiusque ipsos imperium habere & exercere. Concitat deinde dictam populi fœcem, capit & abducit ex improviso quosdam è Senatu, & gladio subiecturus erat, nisi lictor publicus se subduxisset. Iam & Academiæ primores se miscuerunt, & auctoritate sua tumultum sedarunt. Superuenit paulo post ipsa Maria, vt auspicia capesseret de more principatis: neque seditiosi admitterunt aut agnouerunt, nisi noua iura & immunitates extorquissent.

Quin etiam cum illa, ad compescendum, Sagittarios ipsius vrbis (honestiores populi) armasset, isti & Sagittariorum quosdam impetu facto cepe-

runt, & quattuor forte obuios Senatorum. Nec nisi agere sedari à Paulo ipso potuere, quin ira eos mulcarent. Tum & in arcem, vbi diuersabatur Maria, incurrunt, & adigunt tot malis trepidam virginem, antea condonare, & alia pro arbitrio suo sancire. Iam vt species etiam publicè noui popularis imperij esset, additi Paulo, custodia causa, viginti Satellites, & menstruum ex ærario stipendium. Atque ex eadem deinde publica pecunia lasciuiabant, potabant, conuiuia velut ad societatem & fidem stabiliendam, agitabant. Sed agitantibus, opinione maturius Maximilianus aduenit: quo propinquo, minui potentia Pauli cœpit, & stipatores à Senatu adempti. Tamen ipse Maximilianus præsens, nihil etiam pro principe agere, neque vlcus hoc tangere, nisi compos nuptiarum decreuit. Ergo iterum post abitum insolescere Paulliani, stipatores repossidere & res miscere. Sed edoctus de tota re & periculo denique Maximilianus, Engilbertum Nassouinum, Brabantia Seneschallum, cum equitatu Louanium præmisit, ipse mox secuturus.

Diffugiunt ad Solem nebulae & nebulones, Paullus in Zelendiam, atque ibi agnitus capite luit. Pleraque horum & certe initia absente Ludouico Pinnoccio Prætoris gesta, (is in Germaniam inter legatos ierat) qui vt virerat, animo promptus, manu strenuus, oppressisset, aut quidem repressisset: DEO & fato aliter visum. Sed vti finiam, hæc quoque seditio urbem minuit, multis non è plebe solum, sed optimatum in agros aut prædia sua dilapsis, atque illic sedem locantibus, tædio tot turbarum. Videtis causas & tempora quibus florentissima olim vrbs defloruit, & ex veteri gloriâ & copiâ non nisi vimbram istam habet.

Primum per absentiam nobilitatis Aristocratica, quæ, vt Romani Patricij, imperabat, exorta est; vt & Romanæ seditiones, quod multi nobiles bello ceciderant, ceteri in quo ciues imperio premebant, quod factum quoque Louanij fuit; alioqui nobilitas iusta innocens inuisa non esset.

Deinde exules reducti, hinc cædes & fuga, & insolens victoria nobilitatis, ciuium exasperatrix. recrudit deinde in carcerem coniecto rustico, vt olim Romana, facinore Claudij contra libertatem in seruitutem vindicias dantis; sed hic iustior causa penes nobilitatem. Facta pace regnat Couerelus, Nobilitas casus suis bellum parat. Tandem finiuntur obsidione, & poena, qua facultatem seuendi amiserunt.

CAPVT VII.

Osmanidarum seditiones

§. I. D E imperio Turcico sæpenumero feci mentionem, eosque monui errare, qui ob communem omnium seruitutem, illud seditio, ac tumultibus vacare contendunt. Quos historia refutat ipsarum Turcicarum, & natura Monarchiæ, quæ cum sit sæua atque aspera, etiam in perpetuo metu periculoque versetur necesse est. Anno ab incarnatione 1328. mortuo Osmane, filius eius Vrchan, præfecturas principibus suis eripuit, eamque, quæ nunc est, seruitutem induxit; magnis deinde malis confictati sunt. Nam cõtra Gilderunæ Principes conspirarunt, Ægyptiumque inuocarunt. Quin idem etiam à Tartaris auxiliariis desertus, in Temiris potestatem venit, & in ferreâ caueâ coniectus, proceres eius dignitatibus restituti. Soleiman deinde exercuit frater eius Musâ, quæ exercitus imperatoris dixeret. Eo extincto inter

Nobilitas,
opes & fa-
stus causa
seditiois.

Vide annales Leonclausii Turcicos.

Turcarum imperium cognato sanguine sæpe cruentum est.